Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm – B. No: 2020/38448 (18.06.2026)

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2020/38448)

Karar Tarihi: 18/6/2026

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle kamulaştırmasız el atılan taşınmaza ilişkin olarak açılan tazminat davasında ağaç bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Van'ın Bahçesaray ilçesinde bulunan bir taşınmazın malikidir. Söz konusu taşınmaz, tarla vasfında olup toplamda 2.113,01 m²dir. Anılan taşınmazın 171,95 m² irtifak alanı ve 3,84 m² pilon yeri olmak üzere toplam 175,79 m²lik kısmı üzerinden 1980 yılı sonrasında kamulaştırma yapılmaksızın veya idari irtifak tesis edilmeksizin enerji nakil hattı geçirilmiştir. Başvurucu, Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.ye (TEDAŞ) karşı kamulaştırmasız el atma sebebiyle tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş, bu kapsamda 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu düzenlenen raporda taşınmazın kamulaştırmasız el atma tazminatı toplam 3.990,42 TL olarak hesaplanmıştır. Öte yandan raporun taşınmazda tespit edilen ve hattın altında kalan her bir ağaç için maktu değer tespiti kısmında bir ceviz ağacının maktu bedelinin 2.753,36 TL, bir erik ağacının maktu değerinin 189,68 TL olduğu belirtilerek bu iki ağacın tamamının hesaplamaya dâhil edildiği, diğer bir ceviz ağacının ise %20'sinin hattın altında kaldığı belirtilerek söz konusu ağacın maktu bedelinin 550,67 TL üzerinden (budama bedeli) hesaplandığı, bu kapsamda ağaçların maktu bedellerinin toplam 3.493,72 TL olarak hesaplandığı anlaşılmıştır.

4. Mahkeme, bilirkişi raporunu incelemiş; münavebeye esas alınan ürünleri brüt geliri ve masraf tutarları hesaplanırken Bahçesaray İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünün 2018 yılı resmî verilerine uygun olmayan hesaplar yapıldığı ve buna bağlı olarak hesap hataları olduğu, bu sebeple bilirkişi raporunun denetime elverişli olmadığından hükme esas alınamayacağı gerekçeleriyle ek bilirkişi raporu alınmasına karar vermiştir. 18/3/2019 tarihli ek bilirkişi raporunda; taşınmazda 65-75 yaşlarındaki bir ceviz ağacı, 15-20 yaşlarındaki bir ceviz ağacı üzerinden maktu ağaç bedeli 7.848,73 TL, toplam kamulaştırmasız el atma tazminatı ise 8.109,05 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme, ek bilirkişi raporunu incelemiş; önceki keşifte salınım hesabı yapılarak budanması gereken ağaç sayısının belirtildiği, hesabın Yargıtay kararları doğrultusunda iz düşüm esas alınarak hesaplanması gerektiği, salınım hesabında hattın altında kalan ağaçların iz düşüm hesabında altında kalmayabileceği ihtimali ve bu hususun yeni keşif yapılmadan belirlenemeyeceği gerekçeleriyle yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar vermiştir.

5. Mahkemece 14/6/2019 tarihinde yapılan keşif neticesinde düzenlenen raporda 65 yaşlarındaki iki ceviz ağacının adet fiyatının 7.662,06 TL olduğu belirtilerek toplam 15.324,13 TL tutarında maktu ağaç bedeli ve 25 yaşlarındaki bir erik ağacının 186,67 TL

tutarında maktu ağaç bedeli hesaplaması yapılmıştır. Aynı zamanda raporun taşınmazdan enerji nakil hattı geçmesi dolayısıyla taşınmazda meydana gelen değer azalışına yönelik açıklamalara yer verilen kısmında enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkileri olduğu, kavak, ceviz, armut ve kayısı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesinde sınırlamalara neden olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak 15.510,79 TL ağaç bedeli de dâhil olmak üzere toplam kamulaştırmasız el atma tazminatı 15.771,11 TL olarak hesaplanmıştır.

6. Mahkeme, ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan işbu rapor doğrultusunda 15.771,11 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı üzerinden davanın kabulüne karar vermiştir. Karara karşı TEDAŞ tarafından yapılan istinaf başvurusu neticesinde Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına, davanın kısmen kabulüne, kamulaştırmasız el atma tazminatının 8.659,72 TL olarak belirlenmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Mahkemece 15/10/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu (ilk keşif) alınan raporda 65 yaşındaki bir ceviz ağacının budanması gerektiği anlaşıldığından 550,67 TL budama bedeline hükmedilmesi gerekirken ağacın tamamının bedeline hükmedilmesinin yerinde olmadığı belirtilmiştir.

7. Kararda ayrıca dosya içindeki Bahçesaray İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden celbedilen ve ağaçların maktu değerlerine ilişkin olan verilerin denetime elverişli olmaması nedeniyle Bölge Adliye Mahkemelerinin denetiminden geçen başka dosyalarda meyve ağaçlarının maktu değerlerinin istenmesi için çevre iller Muş, Van, Siirt ve Bitlis İl Tarım Müdürlüklerine müzekkere yazıldığı ve gelen yazı cevaplarından Siirt İl Tarım Müdürlüğü verilerinin denetime elverişli olduğunun anlaşılması üzerine Siirt İl Tarım Müdürlüğü resmî verilerine göre değerlendirme yapma yoluna gidildiği ifade edilmiştir. Buna karşılık başvuruya konu dava bakımından Siirt il verilerine göre 65 yaşındaki bir ceviz ağacının değerinin 8.000-12.000 TL, erik ağacının ise 400-500 TL aralığında olduğu ancak başvuruya konu davada hükme esas alınan bilirkişi raporunda ceviz ağacı bedelinin 7.662,06 TL, erik ağacının bedelinin ise 186,67 TL olarak belirlendiği, bu bedellerin Siirt il verilerinden düşük olduğu ancak istinaf edenin davalı TEDAŞ olması dolayısıyla dosya kapsamındaki bilirkişi raporunda belirtilen ceviz ve erik ağacının bedeli üzerinden değerlendirme yapılması gerektiği belirtilerek Mahkemece hükmedilen bir ceviz ile bir erik ağacının bedeline ilişkin herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Sonuç olarak Bölge Adliye Mahkemesince Siirt il verilerine göre değil Bahçesaray ilçe verilerine göre karar verilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 3/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 3/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesinin Mahkeme tarafından hükme esas alınmayan raporu dikkate almak suretiyle ceviz ağacı için budama bedeline hükmettiğini ancak ceviz ağacının niteliği gereği yüksek boylu ağaçlardan olduğunu ve enerji nakil hattının söz konusu ağaca zarar verdiğini, budamanın yeterli olmayacağını, Bölge Adliye Mahkemesince benzer davalarda aksi yönde karar verildiğini, yine Bölge Adliye Mahkemesince Siirt ili verileri baz alınarak karar verilmesinin de hatalı olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi B. No: 2013/817 (19/12/2013), B. No: 2013/2511 (22/1/2015), B. No: 2014/1964 (23/2/2017), B. No: 2018/30814 (16/11/2021) ve B. No: 2019/21192 (21/5/2024) sayılı kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

15. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 46).

16. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkemenin bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koyması gerekir. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (B. No: 2014/18103, § 47).

17. Başvurucu, ağaç maktu bedellerine ilişkin olarak Bölge Adliye Mahkemesince Siirt il verileri dikkate alınmak suretiyle karar verilmesinden yakınmakta ise de Bölge Adliye Mahkemesince Bahçesaray ilçesinin verilerinin hatalı olması dolayısıyla benzer dosyalarda Siirt il verilerinin dikkate alınarak karar verildiği belirtilmiş ancak Siirt il verilerinin Bahçesaray ilçe verilerine nazaran daha yüksek olması (bkz. § 7) ve istinaf kanun yoluna başvuranın da TEDAŞ olmasından hareketle başvuruya konu davada Siirt il verilerini uygulamayıp Bahçesaray ilçe verileri kapsamında değerlendirme yapma yoluna gidildiği

açıklanmışır. Bir başka ifadeyle başvurucunun iddiasının aksine somut olayda Siirt il verilerinin uygulanması gibi bir durum söz konusu değildir. Sonuç olarak başvurucunun Siirt il verilerine göre inceleme ve değerlendirme yapıldığına dair iddiasının bir temeli bulunmamaktadır.

18. Başvuruya konu davada Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporunda taşınmazda tespit edilen ve enerji nakil hattının altında kalan ağaçlar kısmında bir ceviz ve bir erik ağacının tamamına, diğer bir ceviz ağacının ise %20'lik kısmına yer verilmiştir (bkz. § 3). Mahkemece ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan ve aynı zamanda hükme de esas alınan bilirkişi raporunda ise iki ceviz ağacının tamamının maktu bedeli, bir erik ağacının da tamamının maktu bedeli kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında dikkate alınmıştır. Ayrıca raporda ceviz ağaçlarının yüksek boylu olması dolayısıyla enerji nakil hattı bakımından engel teşkil edeceği de açıkça vurgulanmıştır (bkz. § 5). Öte yandan Mahkemece ağaçların iz düşüm hesabına göre enerji nakil hattının altında kalıp kalmadığının tespit edilmesi amacıyla ikinci kez keşif yapılmasına karar verildiğine de dikkat çekmek gerekir. Netice itibarıyla Mahkemece hükme esas alınan son raporda, önceki raporda %20'lik kısmı yönünden bedel ödenmesi gerektiği belirtilen ceviz ağacının tamamının bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde kanaat belirtildiği görülmüştür. Bu kanaatin ikinci kez yapılan keşif sonrası ortaya çıktığı da açıktır.

19. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemece hükme esas alınan raporu dikkate almayıp önceki rapor doğrultusunda bir ceviz ağacı yönünden yalnızca budama bedelinin ödenmesi gerektiği yönünde değerlendirmede bulunmuş ancak bu değerlendirmeye ilişkin olarak Mahkeme tarafından tespit edilen hususların aksini ortaya koyar nitelikte -örneğin söz konusu ağacın hattın altında kalmadığına dair bir tespit vs.- yeterli bir gerekçe sunmamıştır. Bir başka ifadeyle Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporu ve son bilirkişi raporu arasındaki farklılığın gerekçesi izah edilmeksizin ve son raporda belirtilen hususlar bakımından ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulmaksızın kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabından bir ceviz ağacının tamamının bedelinin çıkarılıp yalnızca ağacın budama bedelinin ödenmesi yolunda karar verildiği anlaşılmıştır.

20. Netice itibarıyla kamulaştırmasız el atma tazminatının belirlenmesine ilişkin yargısal süreçte gerçek bedelin teminini sağlayacak şekilde mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin yerine getirilemediği görülmüştür. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin kurulamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 30.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. B. No: 2014/8875 [GK], 7/6/2018, §§ 54-60; B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; B. No: 2020/32949 [GK], 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine (E.2020/273, K.2020/554) iletilmek üzere Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/402, K.2019/298) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.